

HOOFDSTUK 3

Zwerfpatronen

3 ZWERFPATRONEN

3.1 Vooraf

In dit hoofdstuk wordt het onderscheid tussen daklozen, thuislozen die bij kennissen en familie logeren, thuislozen die in een institutionele opvang verblijven en thuislozen met eigen huis toegelicht.

3.2 Mobiliteit

Man (25) heeft geen leven zo. Hij zwerft, zit tot over zijn oren in de schulden en verbrand zichzelf regelmatig bij de gedachte aan het jarenlang seksueel misbruik dat hem overkwam. Met zijn familie kan hij er niet over praten en de politie heeft bewijzen nodig voor zij iets kunnen ondernemen. Hij zit in een full-time crisis en de ingeroepen hulp helpt niet. Van het Riagg moest hij eerst stoppen met blowen voor hij onder behandeling kon komen. Maar hij kan niet stoppen met blowen omdat dat zijn enige manier is om de zelfvernietigingsdrang te kunnen weerstaan. Bij Parnassia verwezen ze hem eerst naar de huisarts, waar hij niet op afspraken verschijnt omdat hij niet kan opstaan.

Hij heeft behoefte aan de zekerheid dat alles goed komt. Het liefst krijgt hij hulp van een psychiater binnen een strakke structuur. Hulp moet voor hem direct, effectief en compleet zijn. Dus zonder omwegen zoals wachtlijsten en doorverwijzingen.

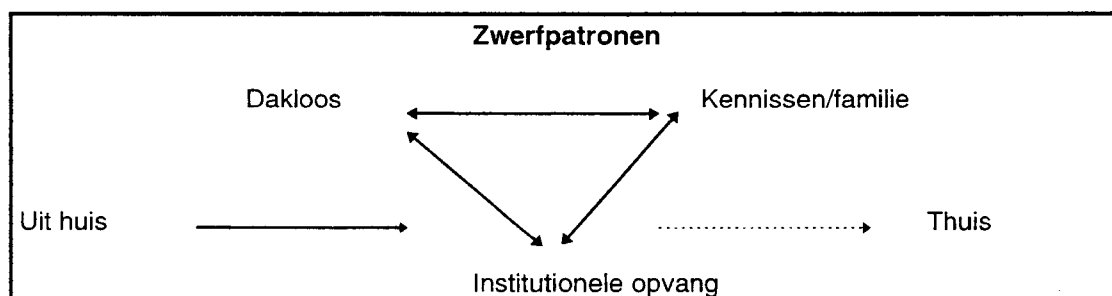
Van de 36 mensen die zijn geïnterviewd waren ten tijde van het interview 9 mensen dakloos, 12 thuisloos (worden institutioneel opgevangen) en 15 hebben een eigen huis. Nadrukkelijk zeggen we dat we hier te maken hebben met een momentopname. Iemand die vandaag een eigen huis heeft of bij familie logeert kan morgen letterlijk op straat staan.

Bijvoorbeeld een man (25) slaapt ten tijde van het interview regelmatig bij familie, en slaapt de andere nachten 'buiten'. Hij is ingedeeld in de categorie dakloos omdat er sprake is van een grote onzekerheid is ten aanzien van onderdak in de meest nabije toekomst. Het afgelopen jaar heeft hij een paar maanden achtereen in auto's geslapen, maar ook bij zijn ex-vriendin en in het Sociaal Pension gewoond. In deze tijd heeft hij geen eigen woonruimte gehad. Wij schatten dat hij 50% van het afgelopen jaar dakloos is geweest, 50% thuisloos (d.i. inclusief het onderdak bij kennissen en familie!) en 0% van de tijd in een eigen huis heeft gewoond. Analooq aan bovenstaande redenering is de tabel 'sociaal maatschappelijke situatie in de periode juni 1999 - juni 2000 in % van de jaartijd' tot stand gekomen. In de kolommen staat de situatie zoals die ten tijde van het interview voor de respondenten gold. In de rijen staat de situatie gemiddeld over het afgelopen jaar.

Sociaal maatschappelijke situatie in % van de jaartijd in de periode juni 1999 - juni 2000				
	TOTAAL (N = 36)	Dakloos	Thuisloos in opvang	Thuisloos met huis
Dakloos	28	49	20	14
Thuisloos	48	41	79	25
Eigen huis	24	10	1	61
TOTAAL	100%	100%	100%	100%

Van de totale respondentgroep van 36 personen waren mensen gemiddeld 28% van de tijd dakloos, 48% van de tijd thuisloos en woonden zij 24% van de tijd in een eigen huis. De verhouding tussen de respondenten die dakloos, thuisloos of met huis zijn, is ten tijde van het interview 3 : 4 : 5 (9 : 12 : 15). Over het afgelopen jaar bekeken is deze verhouding 3 : 5 : 2 (28% : 48% : 24%) geweest.

Wel zijn er zwerfpatronen waargenomen. Een vaker voorkomende gang, waar er vele variaties op mogelijk zijn, is: van een eigen huis naar een situatie van dak- en thuisloosheid waarbij wordt gelogeerd bij kennissen of familie, opvang is geregeld in instituties en/of op straat wordt geleefd. De gang vanuit een dak- en thuisloze situatie naar een eigen huis is er een die veelal alleen met behulp van instanties wordt bewerkstelligd. Onderstaande patronen worden in de komende paragrafen beschreven en waar mogelijk worden de cijfers uit de tabel toegelicht.

3.3 Thuis

Mensen met een eigen huis hadden dit 61% van de tijd van het afgelopen jaar ook al. Voor mensen die ooit hun huis hebben verloren is het hebben van eigen woonruimte het allerbelangrijkste. Waar ze kunnen stellen ze het behoud hiervan zeker.

Vrouw (43): Ik ben heel lang dakloos geweest. Daarom laat ik nu alles automatisch afschrijven

Veruit de meerderheid van de respondenten verstaat onder een thuis 'mijn eigen huis', 'een dak boven je hoofd' of 'een plek waar je tot rust kunt komen'.

Man (28): Een ruimte waarin je tot rust kunt komen en kunt slapen en waar het warm is.

Man (33): Mijn eigen land zonder fundamentalisten en Nederland omdat je er in vrede en democratie kunt leven.

Man (41): Mooi onderdak wanneer het winter is en het regent en je een eigen sleutel hebt.

Man (42): Plaats waar ik me rustig voel en waar ik me kan verzorgen: eten, slapen, wassen...

Het verblijf bij kennissen, familie of een institutionele opvang wordt, hoewel het soms binnen deze definities lijkt te passen niet als een thuis beschouwd. Het thuisgevoel gaat verder. Er wordt namelijk gesproken over geborgenheid, veiligheid, duurzaamheid en een eigen zelfstandig leven.

Man (20): Een dak boven je hoofd waar je je veilig voelt.

Man (22): Eigen huisje, leventje en dingetje.

Man (25): Plaats waar je je rustig en op gemak voelt en waar je thuishoort.

Man (27): Waar ik elke dag na het werk kan zijn.

Man (27): Een huis waar je een paar jaar zelfstandig woont.

Man (35): Schoenen uit en op de bank gaan liggen.

Man (43): Mijn eigen plekje met wat ruimte en rust

Opvallend vaak wordt, met name door vrouwen, de mogelijkheid huisdieren te houden genoemd.

Vrouw (38): Warmte en dieren om je heen.

Vrouw (47): Huisje met alles erin. En 2 katten.

3.4 Uit huis

Man (28) zwerft al jaren tussen de straat, sociaal maatschappelijke opvang en een eigen huis. Hij heeft sinds 4 maanden weer een eigen woning, maar het ziet er daar nog als een werkplaats uit. Het gas is nog niet aangesloten, er ligt nog geen vloerbedekking en de muren moeten nog worden gestucadoord.

Voor Delft wil hij dat er meer opvanggelegenheden komen naar voorbeeld van Stichting Jeroen. Zelf zou hij graag hulp krijgen bij het opknappen en inrichten van zijn huis. Die hulp moet echter niet komen van 'eigenwijze mensen die in mijn huis per se hun eigen huis willen bouwen'.

Het lukt echter niet iedereen een huishouden te voeren. Een belangrijk deel van de respondenten die in een huis wonen geven aan problemen te ondervinden bij de alledaagse handel en wandel. Op zowel financieel als organisatorisch gebied hebben mensen veelal geen overzicht over hun huishouden.

Man (28) woont sinds 4 maanden in een HAT-eenheid: Ik eet momenteel alleen brood en frietjes. Ik heb het gas nog niet aangesloten. (...) Ik moet nog een muur stuken, tapijt leggen, verven, wandje bouwen en dan het douchegedeelte. Het is nu nog een werkplaats.

Vrouw (38): Mijn huis is slecht onderhouden. Een gasstel met overal olie erover. Er wordt weken niks gedaan. Daar schaam ik me voor. Maar als ik wat schoonmaak, dat zie ik dat er zoveel te doen is en dan weet ik niet meer waar te beginnen. En als er wat verplaatst wordt, door mijn vriend bijvoorbeeld, dan kan ik niks meer vinden. Ik stofzuig de kamer en doe de tafel, afwas en de badkamer. En dat is het.

Man (41): Ik vergeet alles te betalen. Ziekenfonds en zo.

Een huisuitzetting staat meestal nauw in verband met relatieproblemen en is meestal gerelateerd aan drugs- of psychische problematiek en/of (huur)schuld. De mensen die nog enigszins een sociaal netwerk hebben worden bij kennissen of familie opgevangen. Echter dit sociaal netwerk is tevens de meest kwetsbare schakel omdat mensen die hun huis verliezen volledig van dit netwerk afhankelijk zijn. Als kennissen en familie niet meer bereid zijn de thuisloze op te vangen, wordt deze dakloos.

Sommige mensen worden regelrecht dakloos, zonder aaneengesloten periode van thuisloosheid. Deze mensen hebben geen sociaal vangnet meer, zijn al eens eerder dak- of thuisloos geweest of hebben alleen dit circuit als sociaal netwerk.

Eenmaal niet meer in een eigen omgeving zijn er verschillende scenario's voor het vervolg mogelijk.

3.5 Thuisloos

Man (41) woont sinds 3 jaar bij vrouw en haar kind, maar vreest dat dit nog maar van korte duur is. Hij is hierover zeer nerveus, want dan staat hij letterlijk op straat. Hij betaalt zijn vriendin maandelijks kostgeld, de sociale dienst aflossing van zijn schuld en de rest van het geld wordt gespendeerd aan bier, cannabis, cocaïne en heroïne, waarvan hij sinds zijn 12e zwaar afhankelijk is.

Hij wil eerlijke hulp en niet steeds van het kastje naar de muur worden gestuurd. Hij wil niet direct in het bakje hopeloze zaken belanden door een oneerlijk antwoord op zijn hulpvraag. Hij wil aan het werk, maakt niet uit wat voor werk en hij wil van zijn 'kutverslavingen' af. Daarom moeten er meer panden komen waar mensen begeleiding krijgen bij hun verslavingsproblematiek. 'Ik wil de realiteit aan kunnen'.

De periode van thuisloosheid duurt lang en is hektisch. Zo waren thuislozen 79% van de tijd van het afgelopen jaar thuisloos, 20% van de tijd dakloos en hadden ze slechts 1% van de tijd een eigen huis.

Soms was het sociaal netwerk van de thuisloze die in een huis woonde van dien aard dat er reeds contacten waren met professionele hulpverleningsvormen zoals het Riagg, het maatschappelijk werk, reclassering of PZ Joris. Deze instellingen zagen de situatie van dakloosheid naderen en hebben contact opgenomen met de opvangende instantie zoals Stichting Jeroen of het Sociaal Pension. De thuisloze heeft dan nauwelijks een dakloze periode gekend. Ter overbrugging van de periode tot er plaats is in de opvang wordt bij kennissen/familie geslapen. Omdat deze periode niet uitzichtloos is, spreken mensen eerder over een logeerpartij of een thuisloze periode dan over een dakloze tijd.

Van sommige mensen was hun vorige verblijfplaats een gevangenis, afkickkliniek, psychiatrisch ziekenhuis of een (Sociaal) Pension. Zij kwamen dus uit een institutionele opvang en logeren nu bij kennissen of familie, in afwachting van een zelfstandige woonruimte.

3.7 Dakloos

Man (21) leeft sinds de dood van zijn moeder op zijn dertiende als een "stuiterbal". Hij leeft van dag tot dag. Hij slaapt op straat: in portieken, flats en trappenhuizen en leeft op brood en aardappelen. Hij gooit nog liever een raam in zodat hij door de politie wordt opgepakt dan dat hij naar het Leger des Heils gaat. Zo'n 3 nachten per maand kan hij bij een van zijn familieleden terecht. Zijn vrienden leven ook op straat. Van deze groep is hij de jongste. Over hulpverlening zegt hij: "ze helpen je nog dieper de put in. Ze doen niks voor je. Ze praten alleen met je, maar pakken niet de telefoon om dingen te regelen".

Hij wil geholpen worden met zijn schulden (f 50.000,= vooral bij mobiele telefoonaanbieders). Ook wil hij dat er een stichting voor daklozen komt waar zij "als ze het niet meer weten altijd terecht kunnen". Zij zouden ook moeten helpen bij het vinden van woonruimte en begeleiding geven bij het wonen. Hij zegt nu zelf een urgentie te hebben geregeld via de huisarts. "Ik ben net zo lang blijven staan totdat ik er kreeg".

Niet alle dagen en nachten kan men meer bij kennissen/familie terecht. Steeds meer dagen en nachten worden buiten doorgebracht. Mensen slapen in portieken, boten, trappenhuisen, schuurtjes, in parken, op het strand, bij het Leger des Heils en bij de Kesslerstichting die een zitbus heeft op het Centraal Station in Den Haag. Sommige daklozen slapen niet en brengen de nacht lopend door of in cafés of op feesten. Het blijkt zeer moeilijk te zijn de weg terug naar de maatschappij te vinden. De mensen die nu dakloos zijn, zijn dit het afgelopen jaar de helft van de tijd ook geweest (49%).

Man (34): Bij vrienden slaap ik op de vloer. Ik slaap al jaren niet meer in een bed. Buiten zoek ik een safe place waar niemand me kan beroven. De laatste optie is voor mij de zitbus in Den Haag. Daar komen alleen maar ongewassen junks.

Man (44): Ik slaap op een matras, luchtbed of iets dat als bed kan dienen. Soms kan ik een maand of zo ergens blijven. Anders wordt het Leger des Heils, in een portiekje, op het station, in een caravan, kraakpand. Het dakloos gedoe.

Het is moeilijk een inschatting te geven van de tijd dat mensen bij familie of kennissen slapen en hoe vaak zij niet bij hen terecht kunnen voor onderdak. Daklozen waren 41% van de tijd thuisloos. Thuislozen 20% van de tijd dakloos.

Man (22): Ik sliep hier en daar. Meestal in Delft, maar ook in Utrecht, Den Haag en Rotterdam omdat je op dat moment met mensen naar houseparty's gaat. Dan bleef ik daar een weekje. Je moet jezelf dan redden. Je moest steeds wat regelen omdat je het al voor je ziet dat je buiten moet liggen. Dan ga je mensen zoeken en bellen. En als je dat jaren volhoudt, krijgt dan een levenspatroon waar je niet zomaar vanaf kunt stappen. Houseparty's en stappen, dat was toen het leukst wat je kon doen.

3.8 Onzichtbaar uit schaamte

De schaamte over het dakloos zijn zit diep en is groot. Daklozen zijn volgens respondenten 'zwerfers die voor dat leven hebben gekozen. Zij hebben geen eigenwaarde meer.' Dakloze respondenten slapen 'overal en nergens' en vinden zichzelf geen zwerfers omdat zij zich - in tegenstelling tot zwerfers - nog niet bij de situatie zoals die is hebben neergelegd.

Dakloze man (44) die al 30 jaar dak- en thuisloos is: Je hebt gradaties in zwerfers. Zwerfers die netjes zijn op zichzelf ondanks alles en proberen te overleven om eruit te komen en zwerfers die de moed hebben opgegeven.

Daklozen zullen zo veel mogelijk proberen hun dakloosheid te verbloemen om aan stigmatisering tot zwerver te ontkomen. Ze kleden en gedragen zich bijvoorbeeld zeer verzorgd en zullen proberen de aandacht van de dak- en thuisloze situatie af te leiden om zoveel mogelijk van hun eigenwaarde te bewaren.

Man (21): Ik slaap meestal bij familie. (...) Daar slaap ik zo'n 3 nachten per maand.

Door deze zelfbeschermingsmechanismen is het moeilijk een inschatting te geven van de tijd dat mensen bij familie of kennissen slapen en hoe vaak zij niet bij hen terecht kunnen voor onderdak. Daklozen waren 41% van de tijd thuisloos. Thuislozen 20% van de tijd dakloos. De schaamte over de dak- en thuisloze situatie is het grootst bij jonge mensen en mensen die nog niet erg lang thuisloos zijn. In dit verlengde hebben wij aanwijzingen niet alle geledingen van de doelgroep bereikt te hebben. Met name zeer jonge mensen (jonger dan 16 jaar) die overal en nergens verblijven zijn niet bereikt. Uit gesprekken met andere dak- en thuislozen en mensen die net uit dit leven klauteren, zijn we te weten gekomen dat het thuisloos leven veelal rond het dertiende jaar begint. De eerste jaren zullen mensen er alles aan doen om onzichtbaar te blijven. Enerzijds uit schaamte voor hun situatie en anderzijds vanuit gehechtheid aan dit leven. Dat lijkt tegenstrijdig, maar beide gevoelens zijn twee kanten van dezelfde medaille.

De veiligheid van de relatieve onzichtbaarheid beschermt mensen tegen afwijzing en stigmatisering. Enerzijds wordt het zwervend bestaan ontkend: 'ik ben geen zwerver, want zwervers hebben zich bij dit bestaan neergelegd', is een bijna een cliché-uitspraak van dak- en thuislozen. Tevens weerspiegelt deze opvatting de hoop die mensen hebben dat het leven dat zij leiden van voorbijgaande aard is. En jongeren, die ook nog relatief recent thuisloos zijn, zijn wel de laatste die zullen erkennen dat ze zich in een uitzichtloze situatie bevinden. Zij duiken onder in een jongerencircuit met haar eigen jongerencultuur. Er zijn wel aanwijzingen dat jongeren met dezelfde problematiek elkaar kennen en opzoeken (wijkagent Van Leeuwen).

3.10 Thuisloos in institutionele opvang

Man (23) woont sinds een half jaar weer bij zijn vader nadat hij zijn eigen woning door huurschuld was kwijtgeraakt. Zijn moeder regelt zijn financiën en ziet er op toe dat hij elke week zijn woonbon invult. Hij heeft sinds zijn 16e werk en geen schulden (meer).

Hij stelt voor huizen voor jongeren neer te zetten omdat deze moeilijk aan woonruimte kunnen komen. De huur van een pand zou over de bewoners moeten worden verdeeld. Hij heeft tevens nog behoefte aan hulp waarbij zijn geheugen getraind wordt.

Sommige dak- of thuislozen kunnen in een institutionele opvang terecht waar ze tot rust kunnen komen.

Man (22): Ik heb meer binnen dan buiten gelegen. Maar dat heeft me een hoop energie gekost en daar ben ik nu nog van aan het bijkomen.

Naast de gelegenheid weer aan een regelmatig leven te wennen, wordt er ook aan de meest nijpende problemen gewerkt. Er wordt gezocht naar een oplossing voor de schuld- en woonproblematiek.

3.11 Samengevat

Dak- en thuislozen zwerven veelal tussen hun eigen huis, kennissen en familie, institutionele opvang en de straat. De mobiliteit van mensen, alsmede hun schaamtegevoelens over de dak- en thuisloze situatie verhinderen dat er uitspraken over aantallen gedaan kunnen worden.

Kenmerkend is dat naar mate de periode van thuisloosheid langer duurt het sociale netwerk zowel kwalitatief als kwantitatief inbindt. Men kan lang niet altijd meer bij verwanten terecht voor opvang waardoor men op straat komt te staan en/of afhankelijk wordt van de goodwill van instanties.

Een maal weer in een veilige woonomgeving gaat het de mensen beter. In een institutionele opvang hebben ze 'een dak boven hun hoofd en een plek waar men tot rust kan komen'. In de eigen woonomgeving is tevens de mogelijkheid aanwezig voor zichzelf te zorgen.

HOOFDSTUK 4

Schuldproblematiek

4 SCHULDPROBLEMATIEK

4.1 Vooraf

In dit hoofdstuk wordt de schuldproblematiek van dak- en thuislozen besproken.

4.2 Schuldenlast

Man (39) woont in eigen huis en is een paar keer in zijn leven dakloos geweest. De aanleiding was steeds zijn drugsgebruik. Het druggebruik is al jaren met methadon onder controle. Problemen heeft hij echter nog steeds met zijn financiën. "Toen ik drugs gebruikte had ik nooit geld en nu nog steeds niet omdat ik hiervan nog steeds de schuldenlast draag". Hij heeft nu nog f 30.000,= schuld, waarbij de grootste last de schuld aan de sociale dienst is. Sinds 1984 lost hij maandelijks af op het totale bruto bedrag, terwijl hij indertijd een netto bedrag heeft ontvangen.

Hij heeft behoefte aan strikte en duidelijke begeleiding bij zijn financiële problematiek. Belangrijk daarbij is "dat er concreet zicht is op licht aan het einde van de tunnel".

De schuldenlast van thuislozen is immens groot. De meeste mensen leven al jaren lang van een absoluut minimum inkomen. De meesten hebben inkomsten uit een bijstandsuitkering of een uitkering via het gak. Sommigen hebben geen inkomsten. Een greep uit de antwoorden die zijn gegeven op de vraag hoe men aan geld komt:

Man (20): Via krantenlopen en ik heb een baan als telefonist in de uitvaartzorg.

Man (25): Lenen, bietsen en soms zie ik een fiets open staan en die verkoop ik dan voor een tientje en ik poets auto's.

Man (42): Nu heb ik helemaal geen geld. Dat is ook de reden van dit interview. Ik ben een uitkering aan het aanvragen.

Man (44): Ik werk hier als vrijwilliger en wordt hiervoor betaald. Vier tientjes per week.

Man (44): Ik leen wel es wat en ik krijg wel eens wat.

Vrouw (38): Eh, vroeger heb ik de hoer gespeeld en tegenwoordig is het veel poffen.

De mensen zonder schuld zijn letterlijk op één hand te tellen. De mensen met schulden hebben een schuld die varieert van enkele duizenden guldens tot 45.000 guldens. Bij de meeste wordt van de gak- of bijstandsuitkering door de sociale dienst maandelijks het maximaal mogelijke bedrag afgeschreven ten gunste van schuldeisers. Ook de extra's en het jaarlijkse vakantiegeld gaan hier naar toe. Deze situatie is voor de meeste mensen uitzichtloos omdat hij al jaren voortduurt en het eind ervan nog lang niet in zicht is. Sommigen weten dat ze heel hun leven zullen moeten blijven afbetalen.

Man (39): Ik weet niet precies hoe hoog mijn schuld is, f10.000,= of zo, maar ik kom er nooit meer vanaf. Ik heb al 8 jaar lang geen vakantiegeld gehad, de deurwaarders staan in een rij en aan het einde van ieder jaar krijg ik een belastingheffing over de schuld die hoger is dan 12 keer de f111,= die ik maandelijks aflos.

Man (39): Ik heb bij meerdere instanties schulden maar de grootste schuld, 10 duizend guldens aan de sociale dienst in Den Haag, is niet opgenomen in de schuldsanering. Ik had een schuld van 20 duizend guldens en die is nu nog 14 duizend omdat ik sinds 1984 50 guldens per maand afbetaal. Ik moet alles bruto terugbetalen, terwijl ik indertijd netto heb ontvangen.

Gemiddeld is de hoogte van de schuld van de respondenten f12.444,=. De voornaamste schuldeisers zijn de deurwaarders die zijn ingeschakeld door: woningbouwverenigingen, banken, energiebedrijven, ziekenfonds, postorderbedrijven, telefoonmaatschappijen en landelijke en gemeentelijke overheden zoals de sociale dienst en belastingen. Verder moet er nog worden betaald: schoolgeld, rekeningen van een dierenarts, tandarts, Kamer van Koophandel en boetes i.v.m. zwaartrijden. Sommigen hebben ook een schulden bij familie, kennissen en dealers. Anderen weten niet, of willen niet eens meer weten aan wie ze schulden hebben.

Vrouw (38): Ik heb mensen opgelicht en het zijn er teveel om te onthouden. Ook vanwege mijn ziekte weet ik het niet meer. Het loopt in de honderden guldens. Een dealer wilde me neerschieten voor 90 guldens, maar die zit nu zelf vast. Ik ben bang dat als ie weer vrijkomt, mij alsnog een kogel door m'n hoofd jaagt.

Vrouw (43): Hoe hoog en aan wie mijn schuld is weet ik echt niet, lieverd. Wil ik ook liever niet weten. Ik betaal al 10 jaar af. Daarom heb ik ook zo weinig te besteden per week.

In het overzicht hieronder staan de schulden uitgesplitst naar aard van dak- en thuisloosheid ten tijde van het interview.

Gemiddelde schuld

TOTAAL (N = 36)	Dakloos	Thuisloos in opvang	Thuisloos met huis
f 12.444,=	f 15.056,=	f 6.800,=	f 15.475,=

Opvallend is dat de schuld van mensen die thuisloos zijn - lees de mensen die bij Stichting Jeroen of het Sociaal pension verblijven - veel lager is (f6.800,=) dan de schuld van mensen die op straat (f15.056,=) of in een huis (f15.475,=) verblijven. Een verklaring voor dit verschil is dat deze instituties de schuldproblematiek van haar cliënten integraal meeneemt op de weg naar een situatie waarin mensen weer over een eigen woonruimte kunnen beschikken.

Vrouw (36): Mijn schuld is nu nog f8.000,=. Het was f20.000,=

Man (43): Ik heb mijn schuld bijna afbetaald. Het is nu nog f1.500,-. Het zat rond de 40.000,=. Ik heb het in een jaar afbetaald. De eerste 3 maanden heb ik het samen met mensen van hier gedaan. Verder heb ik het op eigen kracht afgemaakt.

Vrouw (47): Ik had een schuld van f7.000,= toen ik hier binnen kwam. Ik kon de opvang toen dus niet betalen en heb de verblijfskosten voor hier, zo'n f9.000,=, geleend. Die heb ik nu ook afbetaald.

4.3 Samengevat

Iranese man (42) zit tot over zijn oren in de schulden. f 10.000,= moet hij betalen aan deurwaarders. Een half jaar geleden is hij wegens huurschuld zijn huis uit gezet. Inmiddels heeft hij weer woonruimte, maar hij weet niet welke regels de wet stelt en waar te beginnen.

Hij wil dat zijn financieel probleem wordt opgelost, maar hij denkt dat het geen zin heeft om hem te helpen. "Niemand kan mij helpen, ik heb te veel problemen. Ik weet niet wat ik moet doen."

Mensen zitten tot over hun oren in de schuld. De gemiddelde schuld bedraagt circa f12.444,=. De schuldenlast drukt zwaar op mensen, met name wanneer mensen niet weten wanneer aan het dragen van deze last een eind komt. Mensen in een institutionele opvang zitten in een bevoorrechte positie omdat er aan vermindering van de schuld gewerkt wordt. Dit komt duidelijk tot uitdrukking in het schuldbedrag dat meer dan de helft lager is dan bij mensen die niet in een institutionele opvang verblijven.